

KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN TASFİYE EDİLMESİNE DAİR SÖZLEŞMEYE İLİŞKİN SEÇMELİ EK PROTOKOL

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 6 Kasım 1999 tarih ve A/54/4 sayılı Kararıyla kabul edilip 10 Aralık 1999 tarihinde imza, onay ve katılıma açılmıştır. Seçmeli Protokol 16. maddeye uygun olarak 22 Aralık 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye Seçmeli Ek Protokolü 9 Eylül 2000 tarihinde imzalamıştır. Seçmeli Protokol henüz Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylamamıştır.

Sözleşmeye taraf devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insan değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin bütün insanların onur ve hakları bakımından eşit ve hür doğduklarını ve herkesin bu Bildirgede yer alan hak ve özgürlüklere, cinsiyete dayanan ayırım dahil olmak üzere, hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın sahip olduklarını ilan etmiş olduğunu kaydederek,

Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri ve insan haklarına ilişkin diğer uluslar arası belgelerin cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasakladığını hatırlayarak,

Taraf devletlerin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinde (Sözleşme) kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini kınayarak, her türlü vasıtayla ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi politikası izlemeyi kabul ettiklerini de akılda tutarak,

Kadınların tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanması ve bu hak ve özgürlüklerin ihlalini önlemek için etkili önlemler alma kararlılıklarını yeniden teyit ederek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

Madde 1- Bu Protokole taraf devlet (taraf devlet) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesinin (Komite) 2. maddeye göre yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanır.

Madde 2- Başvurular, taraf devletin yargılama yetkisi altında bulunan bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından ya da onlar adına, Sözleşmede yer alan hakların ihlal edildiği iddia edilerek yapılabilir. Başvurunun bireyler veya bireylerden oluşan gruplar adına yapıldığı durumlarda, birey veya bireylerden oluşan grupların rızası alınmış olmalıdır. Birey veya bireylerden oluşan gruplar adına yapılan başvurularda, ilgililerin rızalarının alınmamış olması durumunda başvuruda bulunanın bu eyleminin gerekçelerini açıklayabilir ve savunabilir olması gerekir.

Madde 3- Tüm başvurular kimin tarafından yapıldığı belirlenebilecek şekilde ve yazılı olarak yapılacaktır. Komite, Sözleşmeye taraf olup da bu Protokole taraf olmayan bir devleti ilgilendiren başvuruları kabul etmeyecektir.

Madde 4- Komite, iç hukuk yollarının makul olmayan sürede uzadığı ve etkili sonuç verme ihtimalinin olmadığı durumlar dışında, iç hukuk yolları tüketilmeden yapılan başvuruları değerlendirmez.

Komite aşağıdaki hallerde başvurunun kabul edilemez olduğunu bildirir:

Aynı başvurunun, daha önce Komite tarafından veya başka bir uluslararası araştırma veya uzlaşma prosedürü çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olması;

Başvurunun Sözleşme hükümlerine aykırı olması;

Başvurunun bariz biçimde doğru temellere dayandırılmamış veya yeterli dayanaktan yoksun olması;

Başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması;

Başvuru konusu olan olguların bu Protokol'ün ilgili taraf devlet açısından yürürlüğe girmesinden önce (yürürlük tarihinden sonra da sürmekte olan olgular hariç) gerçekleştirilmiş olması

Madde 5- Başvurunun alınmasından sonra ve esasa ilişkin incelemenin sonuçlanmasından önce, Komite taraf devletten, iddiaya konu olan ihlalin mağdur ya da mağdurlarının telafisi imkansız zararlar görmesini önlemek için gerekli ara önlemleri acilen almasını talep edebilir.

Bu maddenin 1. fıkrasındaki takdir yetkisinin Komite tarafından kullanılması başvurunun kabul edilebilirliği ya da esasına ilişkin karar verildiği anlamına gelmez.

Madde 6- Başvurunun ilgili taraf devlete atıfta bulunmaksızın Komite tarafından kabul edilemez bulunması hali dışında ve birey ya da bireylerden oluşan grupların kimliklerinin söz konusu taraf devlete açıklanmasına rıza göstermeleri durumu dışında, Komite yapılan başvuruları gizlilikle ilgili taraf devletin dikkatine sunar.

İlgili taraf devlet, tebliğ konusu olan başvuru hakkında açıklamaları ve beyanları, varsa almış olduğu düzeltici önlemleri altı ay içinde yazılı olarak Komiteye bildirir.

Madde 7- Protokol çerçevesinde yapılan başvurular, konuya ilişkin bilgilerin ilgili taraflara ulaştırılması kaydıyla, bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından veya onlar adına sağlanan bilgiler ile ilgili taraf devletin verdiği tüm bilgiler ışığında Komite tarafından incelenir.

Protokol uyarınca yapılacak başvuru incelemeleri kapalı oturumlarda yapılır.

Başvuru incelemesi sonrasında, Komite başvuruya ilişkin görüşleri ile birlikte varsa tavsiyelerini ilgili taraflara iletir.

Komitenin görüş ve varsa tavsiyeleri ilgili taraf devlet tarafından değerlendirilir; konu hakkındaki bilgileri ve Komitenin görüş ve tavsiyeleri doğrultusunda alınan tedbirleri içeren yazılı bir cevap altı ay içinde Komiteye sunulur.

Komite uygun görürse taraf devleti, Komitenin görüş ve tavsiyeleri doğrultusunda alınan tedbirler hakkında -Sözleşmenin 18. maddesi çerçevesinde hazırlanan raporlar da dahil olmak üzere- daha fazla bilgi sunmaya davet edebilir.

Madde 8- Taraf devletin Sözleşmede yer alan hakları ciddi ve sistematik biçimde ihlal ettiği yönünde güvenilir bir bilgi aldığında, Komite, taraf devleti bu bilgiye ilişkin incelemede işbirliği yapmaya ve konuyla ilgili görüşlerini sunmaya davet eder.

Komiteye ilgili taraf devletçe sunulmuş olan her türlü görüşü ve Komitece sahip olunan diğer güvenilir bilgileri göz önünde bulundurarak Komite üyelerinden birini yada birkaçını araştırma yapmak, acil rapor hazırlamakla görevlendirebilir. Gereken hallerde ve taraf devletin rızasıyla araştırma ülkeye yapılacak bir ziyareti de içerebilir.

Araştırma bulgularının incelenmesinden sonra, Komite bu bulguları ve varsa görüş ve tavsiyelerini taraf devlete gönderir.

İlgili taraf devlet, Komitenin gönderdiği bulgu, görüş ve tavsiyelerin alınmasından itibaren altı ay içinde kendi görüşlerini Komiteye bildirir.

Araştırma gizlilikle ve her aşamada ilgili devletle işbirliği gözetilerek yürütülür.

Madde 9- Komite, ilgili taraf devleti Protokolün 8. maddesi uyarınca yürütülen araştırmaya ilişkin olarak, alınan tedbirlerin ayrıntılarının Sözleşmenin 18. maddesine göre hazırlanan rapora eklenmesi için davet edebilir.

Komite gerektiğinde 8. maddenin 4. bendinde öngörülen altı aylık sürenin bitiminde, araştırmaya ilişkin olarak alınan tedbirler hakkında bilgi vermesi için taraf devlete çağrıda bulunabilir.

Madde 10- Taraf Devletler bu Protokolün imzası, onaylanması ya da Protokole katılma aşamalarında Komitenin 8. ve 9. maddeler ile düzenlenen yetkisini tanımadıklarını beyan edebilirler.

Bu maddenin 1. bendi uyarınca beyanda bulunan taraf devletler bu beyanlarını Genel Sekretere bildirimde bulunarak her zaman kaldırabilirler.

Madde 11- Taraf devletler, yargılama yetkileri altında bulunan bireylerin bu Protokol uyarınca yaptıkları başvurularından ötürü yıldırma veya kötü muameleye maruz kalmamalarını sağlayacak önlemleri alırlar.

Madde 12- Komite, Sözleşmenin 21. maddesi uyarınca hazırlayacağı yıllık rapora Protokol uyarınca gerçekleştirdiği faaliyetleri de ekler.

Madde 13- Taraf devletler Sözleşme ve Protokolün tanıtımı ve yaygın bir şekilde bilinmesini sağlamayı, Komite görüş ve tavsiyeleri hakkında bilgi edinmeyi, özellikle taraf devleti içeren konularda, kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

Madde 14- Komite, Protokolde düzenlenen işlevlerini yerine getirirken izeyeceği kendi usul kurallarını geliştirir.

Madde 15- Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış, onaylamış ve Sözleşmeye katılmış devletlerin imzasına açıktır.

Bu Protokol, Sözleşmeyi onaylamış veya Sözleşmeye katılmış devletlerin onayına tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir.

Bu Protokol, Sözleşmeyi onaylamış veya katılmış devletlerin katılımına açıktır.

Katılmalar, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesinden itibaren yürürlük kazanır.

Madde 16- Bu Protokol 10 adet onay veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

Onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra Protokolü onaylayan her devlet için bu Protokol, devletin kendi onay veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 17- Bu Protokole çekince konulmasına izin verilemez.

Madde 18- Bu Protokole taraf olan her devlet, Protokolde değişiklik yapılması yolunda teklifte bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine iletebilir. Genel Sekreter, değişiklik önerilerini bu Protokole taraf diğer devletlere iletir. Genel Sekreter taraf devletlerden, bu önerilerin incelenmesi ve oylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini isteyebilir. Taraf devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansın düzenlenmesini uygun görmeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans düzenler. Konferansa katılan ve oylamada bulunan taraf devletlerin oy çokluğuyla kabul edilen bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun onayına sunulur.

Protokolde yapılan değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve bu Protokole taraf devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Protokolde yapılan değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, değişiklikleri kabul eden devletleri bağlar, diğer taraf devletler bu Protokolün

değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha önce kabul ettikleri değişiklik hükümleriyle bağlı kalmaya devam ederler.

Madde 19- Bir taraf devlet her zaman, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne hitaben yazılı bir bildirim göndererek bu Protokolden çıktığını bildirebilir. Çekilme bildirimi, bu bildirim Gen. Sekreter tarafından alınmasından itibaren altı ay sonra yürürlüğe girer.

Protokolden çıkma, bildirim yürürlüğe girmesinden önce, bu Protokolün 2. maddesine göre yapılan başvuruların incelenmesini ve 8. madde kapsamındaki araştırmaların sürdürülmesini engellemez.

Madde 20- Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aşağıdaki hususlarda tüm devletleri bilgilendirir:

Protokole uyarınca gerçekleştirilen imzalar onaylar ve katılmalar,

Bu Protokolün ve değişikliklerinin 18. maddeye göre yürürlüğe girme tarihleri,

19. maddeye göre Protokolden çıkma bildirimlerini,

Madde 21- Bu Protokolün eşit derece orijinal olan Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivinde saklanır.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Protokolün onaylı örneğini Sözleşmenin 25. maddesinde belirtilen devletlere iletir.